

kérdés: Mucius Gajus M. Scaevola. Bátorságának jeleül jobb kezét az oltár tüzén elégette. — **Természetrajzi kérdés:** Fehér fagyöngy (album). A fakinfélék (loranthaceae) rendjébe tartozik. Leginkább a tölgyfákon szeret élni. — **Mértani kérdés:** A kisebbik koczka éle 5, a nagyobbiké 8 m. A kisebbik koczka térfogata 125, a nagyobbiké 512 m³. — **Kép-talány:** Tengődik, mint Toldi Miklós lova a szemeten.

Helyesen megfejtették: Perl Jenő, Jerzsabek István, Filkorn Jenő, Mraz Gusztáv, Frankó Ferencz, Szabó András, Balogh Ödön, Grüner Rezső, Horváth Jenő, Jaszenovics István, Gedeon Albert, Kis Pál, Beregi Aladár, Kovács Jenő, Szabó Sándor, Molnár Imre, Bartha Jenő, Hoffmann Ödön, Rácz Lajos, Engel Manó, Bak Győző, Berger László, Pataki István, Harsányi Péter, Prettenhofer Elek, Takács István, Gál Sándor, Kis Lajos.

A jutalmat, 1 darab szépirodalmi könyvet Balogh Ödön nyerte el, lakik: Miskolcz. Nyil-utca 25. sz., kinek a kiadóhivatal a könyvet elküldi.

VEGYESEK.

Az V. ker. állami főreáliskolában (Markó-utca) a közoktatásügyi miniszter engedelméből még egy (3-dik) első osztályt nyitottak. Ez osztályba a tanulókat szept. 5-én és 6-án irták be.

Gimnázium Beregszászon. A vallás- és közoktatási miniszterium engedélye folytán a beregszászi állami alreáliskola első osztálya az 1895—96. tanévre már gimnáziumi jelleggel nyílt meg.

Kereskedelmi középiskolák. A fő- és székváros a II., VI. és IX. kerületben kereskedelmi középiskolákat állított fel, melyek a többi középiskolákkal (gimnázium, reál) egyenlő rangúak s a tanulók azon előnyöket élvezik, melyeket az állami középiskolák tanulói. Fő céljuk ezen intézeteknek az, hogy a kereskedői pályára készülők magasabb szakszerű kiképzést nyerjenek.

Gyászhir. Kovács Endre budapesti főgimnáziumi 6. oszt. tanuló 16 éves korában elhunyt. Temetése aug. 29-én ment végbe a kiváló tehetségű, szorgalmas ifjunak. — Feleden Csáktornyai Lajos reáltanuló tüdőgyulladásban meghalt. Csak 12 éves volt s egyetlen gyermeke bánatos szülőinek. Nyugodjanak békében!

Életmentő deákok. A budai Császár-fürdőben a múlt héten három deák fürdött. Kenesei János és Vargha István vígan lubiczoltak a nagy uszodában, míg Schwarcz János, a ki egy évvel idősebb volt náluk, csak a nem uszók részére fentartott helyen próbálta az uszótempókat. A két jó barát addig ingerkedett Schwarczczal, míg az, hogy bátorságát megmutassa, bevágott a nagy uszodába, de pár pillanat alatt a víz alá merült. Kenesei és

Vargha megijedtek, de azért rögtön segítségére siettek társuknak, a kit igen könnyen kiemeltek kellemetlen helyzetéből. Schwarczcznak nem történt más baja, csak egy kis vizet ivott, de ez is elég volt neki arra, hogy megfogadja, hogy többet nem megy a nagy uszodába, — míg jól meg nem tanul uszni.

A szorgalmas deák. Egy bécsi lapban olvassuk, hogy Bécsben valami Früchtl Tivadar nevű gimnáziumi tanuló, egy bécsi nagykereskedő fia, a ki melleleg megemlitve rendkívül eszes és szorgalmas ifju volt, az év végén, mikor a gimnázium második osztályát elvégezte, két nagyobb társával fogadott, hogy a szünetben minden segítség nélkül megtanul görögül és Xenophon Anabasisából lefordít 30 fejezetet. A fiu beváltotta ígéretét, kitünően megtanulta a görög grammatikát és hozzá 800 görög szót, s tudását egy társaságban, melyben szakértők is voltak jelen, bemutatta. A fogadást, melynek tárgya egy pneumatikus bicikli volt, megnyerte, melyet másnap a két fogadó szülőitől, a kik szintén vagyonos emberek, meg is kapott. A nevezett lap megjegyzi, hogy a fiu naponként nyolcz órát tanult, s a tanulás alatt három kilót vesztett testsúlyából, a mi csak előnyére vált, mert a kis Früchtl nagyon vaskos kis fiu volt.

Lapunk terjesztését olvasóink és előfizetőink szives figyelmébe és pártfogásába ajánljuk. Gyűjtőivekkel szivesen szolgál a kiadóhivatal. (VI. Aradi-utca 8. sz.)

Szerkesztői üzenetek.

Czigler M. Szilágyi Béla antiquariuma Váci-körút 26. sz. alatt van. **Rapoch A.** Bekötési táblánk még nincs, ha lesz, okvetlenül közöljük az árát is. **Schiller B.** Bármikor szivesen látjuk. Most egyelőre el vagyunk látva közleményekkel, de majd azért a sor a küldendőkre is rákerül. **Bóbita E.** Üdvözlét. Megkaptuk a küldöttet, csak légy szives kívárni, míg közölhetjük. **Dr. Szigeti István.** Szives figyelmedet köszönöm, mindenben kívánságod szerint járok el. **Kleckner E.** Üdvözlét. **Baruch E.** Az anyag oly nagy, hogy valószínűleg a jövő évben is eltart a Tört. Album. Ha sok megrendelő lesz, akkor lesz bekötési tábla. **Bikfalvy J.** A dolgozat jó volt s tévedésből került a pályamunkák közé. Az eredményt mai számunk közli. **Massilon.** Attól függ, hogy milyen; a pályázat eredménye szép volt s így egyelőre azon munkákból közlünk, melyeket közlésre méltóknak találtunk. A kérdézt tárgyat érdemes földolgozni, s ha jól megcsinálja, közöljük is. **Grób B.** Keressen fel a szerkesztőségben d. u. 5 és 6 óra között. **Névtelen levelekre** nem válaszolunk. **R. Géza.** «A vándor színész» nem közölhető. **S. E.** Meg van, majd kikeressük, s így nem kell elküldenie. **Réthy K.** Eppen azért, hogy új előfizetőink is a teljes gyűjtemény birtokában legyenek, s mivel a Tanulók Lapja múlt évfolyamából csak 10 példányunk van még, tehát egy könnyen meg sem szerezhető, elhatároztuk, hogy a múlt évfolyamban közölt írók arcképeit újra kiadjuk ugyanazon szöveggel, mint tavaly, s ezt meg is kezdtük Petőfi életrajzával.

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:
 Egész évre 4 frt.
 Fél évre 2 frt.
 Negyed évre 1 frt.
 Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNÉL
 főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:
 Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK
 felvételnek és jutányosan számítatnak.

LÁSZLÓ FŐHERCZEG.

A legmagyarabb főherczegnek, Józsefnek fia, a husz éves László főherczeg, a múlt pénteken d. e. 10 óra 40 perczkor meghalt. Hétfőn, szept. 2-ikán Kis-Jenőn vadászott s egy vadmacskát lőtt, melyet a lövés nem ölt meg, a kis főherczeg, hogy az állat ne kinlódjék, puskája tusával agyonverte, miközben a fegyverében levő második töltés elsült s a golyó lábába hatolt. László főherczeg összeesett s így találták meg őt sok idő mulva kísérei. Az orvosos segély is csak későn érkezett, ezért

a kíséret úgy, ahogy bekötözte a főherczeg sebet, a mely a leggondosabb orvosos kezelés mellett is üszkösödést és vérmérgezést vont maga után s a fiatal főherczeg 4 napi szenvedés után meghalt.

Sokat vesztettünk ebben a drága halottban, hazám ifjusága! Egyetlen volt a királyi családban, a ki bátyjával együtt magyar szellemben nevelkedett, a kit apja, a népszerű József főherczeg épp úgy neveltetett a mint a középosztály gyermekeitszokták nevelni. Magyar tanárokat tartott mellette nevelők gya-

nánt s a kis László magyarul érzett, magyarul gondolkodott s magyarnak vallotta magát. Páratlanul állt a királyi hercegek között. S most ez az egy is, a kit Magyarország minden lakosa őszintén szeretett, elpusztult, ifjan, az élet legszebb korában, betölthetetlen ürt hagyva maga után sziveinkben.

A Tanulók Lapja olvasóit a kis főherceg életéből bizonyára a deák évek érdeklik leginkább, azért tehát röviden erről szólnunk.

László főherceg gimnáziumi tanulmányait a győri főgimnáziumban végezte mint magántanuló s az I. osztálytól a VI. osztályig minden évben vizsgázott, akár a többi közönséges diákhalandók. Az év végén megjelenő értesítők megfelelő évfolyamiban egészen 1892-ig, a mikor László főherceg vizsgázott, az illető osztályok élén ott olvasható:

László főherceg ő fensége magántanuló.

László főherceg kitünően tanult, csak a németből volt aránylag gyenge. 1887-ben az I. osztályból tett vizsgáján a magyar nyelvtani dolgozata ez volt: Elemzés. «A világ csak a vezérnek homlokát fűzi körül babérral: Isten mennyei koronát ad minden küzdőjének.» Eötvös. — A feladott tétel két ellentétes mondatból áll, melyek a következők: az első: A világ csak a vezérnek homlokát fűzi körül babérral stb. A gimnázium V. osztályának vizsgáján a következő kérdéseket adták föl neki: Vallástan: A

hitről. Mi különbség van a hit és tudás között? Mi az erény, kinyilatkoztatás és annak forrásai? Mi a csoda? A szentírás fölosztása. Az Isten létére vonatkozó érvek. — Magyar nyelv: Mire tanít a szerkezettan? Az anyaggyűjtés általános forrásai. A fogalom, a kör és tartalom összefüggése, definitio, itélet, következtetés, deductio és inductio. A vers és felosztása, rimes és időmértékes versek.

— Latin nyelv: Cornelius Nepos, Cn. Pompeius, Liviusból: Hannibal jellemzése, fordítás, elemzés. — Német nyelv: Herder munkái német nyelven. Cid románok, ezek fordítása és elemzése. — Történelem: A népvándorlás kora, a hunok, gótok, longobardok, frankok, Nagy Károly és XI. Lajos. Természetrajz: A növények felosztása, mi jellemzi mindenik osztályt? A gombák felosztása; a zuzmók, az egyzükiek, mi jellemzi ezeket? Néhány nevezetesebb egyszikű.

Mathematika: Egyenletek több ismeretlennel. Mikor oldhatók meg ezek? Mi a számtani haladvány? A négyzetes egyenlet.

$$\frac{x}{4} + \frac{y}{2} = 32$$

$$\frac{x}{4} + \frac{y}{5} = 18$$

mennyivel egyenlő x ?

Az írásbeli magyar dolgozat Petőfi «Vándorélet»-ének prózai leírása volt, melyet következőképp dolgozott fel — mint azt a Pesti Naplóban közölt kéziratból olvassuk:

Klotild királyi hercegnő két fiával.

A cigányok.

Leírás Petőfi költeménye után.

Az erdő alatt huzódik egy diszes csapat. Vándor cigányok. Elöl megy a családfő egy vén kehes lovon, szegény gebére nem egyedül a dade nehezedik, hanem jobbról-balról a tarisznyából rajkók kandikálnak ki s pityeregnek szörnyű éneket. Mikor a jó nagypapa ezt a zenét megunja, akkor egyet hátra rug, mire aztán példás csend áll be.

Mögötte halad egy pár rozszant szekér, a mely csak úgy hemzseg a borzas fejektől, rajta még a podgyász, ágy-nemű és kormos fazekek szép rendben.

Jaj annak az embernek, kinek azt mondják: «esőkolom a kegyes kezét lábát», mert az nehezen szabadul tőlük. Leghátul hurcolnak egy lopott malacot, melyet a család-anya unszól a meszlő nyelvél. Így vonul a csapat faluról falura, nem fél semmitől, csak a széltől, mert ez süg fülükbe olyan dolgokat, hogy még a lábszáruk is megremeg belé.

László fhg.

Egy másik dolgozata László főhercegnek 1890-ből Petőfinek a «Pusztá télen» című penzuma, melyet szintén ötödik osztályu korában írt:

A pusztá télen.

— Elemzés. —

A költemény tárgya a természetből van véve. A költő egy képet nyújt nekünk, milyen a pusztá télen.

A tartalom a következő: a ki meg akarja ismerni a pusztát, nézze meg télen, mert csak akkor igazán pusztá a pusztá. A mit a tavasz és nyár összegyűjtött, azt az ősz elpazarolta, a tél pedig csak hült helyét találja.

Nem hallatszik a nyáj méla kolompja, sem a pásztor sipja, a kis madarak elnémulnak, még a tücsök sem hegedül. A pusztá olyan,

mint a befagyott tenger; az öreg nap mintha rövidlátó volna, lehajol, hogy jobban lásson, pedig így sem lát semmit.

Minden kihalt, csak a tanyán van még egy kis élet. Ott a jószág szénáz, a béres pedig leveszi szépen leveles dohányát, megvágja és rágyújt a pipára. Néha odanéz, nem üres-e a jászol.

A csárda is üres, be van fujva az utja. Kint sivit a vihar, csak a betyárt kergetik a farkasok. Eközben a nap is leszáll, olyan, mint egy országból kiűzött király, haragosan visszanez, végre leesik fejéről véres koronája.

E költemény hangsúlyos versben van írva. Egy sorban van 12 szótag négy ütemmel, a mi alexandrinra mutat.

A rim páros és két szótagra terjed.

László fhg.

A főherceg minden vizsgáján tiszta jeles bizonyítványt kapott. Az a bizonyítvány, melyet a IV. osztály elvégzése után kiadott a győri főgimnázium tanári kara, így hangzik:

Iskolai bizonyítvány.

Fenséges László főherceg magántanuló számára. Született Alcsuthon, Fehérmegyében, az 1875. évben, július 16-án, római katolikus vallásu, a

győri katolikus főgimnázium IV. osztályáról az 1890—91-ik évben.

Vallástan	jeles.
Magyar nyelv	jeles.
Német nyelv	jeles.
Latin nyelv	jeles.
Történelem	jeles.
Természetrajz	jeles.
Mennyiségtan	jeles.

Dr. Németh Antal,
kir. tanácsos, főigazgató.

Franciscs Norbert,
igazgató.

A vizsgáló bizottság tagjai voltak:

Vaszary Kolos, pannonhalmi főapát, mint miniszteri biztos,

Dr. Németh Antal, tankerületi főigazgató, elnök,

Franciscs Norbert, győri főgimn. igazgató, Kisfaludi Tóbiás, Pető Menyhért, Hunfalvi Bonaventura, Simon Tádé, Lászlófi Kamill, Dr. Koltai Virgil, Pacher Donát, győri főgimnáziumi tanárok.

A gimnázium V. osztályáról 1890. július 21-ikén tett vizsgát László főherceg, mely alkalommal Tompa «Árokháti Lőrincz»-ét és Müller: «Der kleine Hydrio»-ját szavalta kedélyesen és szép sikerrel.

1892. augusztus 9-én nevelői: Holdházy apátkanonok, Köppl áldozópap átadták nevelését katonai oktatójának, Himmel alezredesnek.

László főherceget kezdettől fogva katonának szánták fenséges szülői. A főherceg egyetlen tagja volt az uralkodó háznak, a ki a honvédségnél részesült elméleti és gyakorlati oktatásban. Egyike volt a legesinosabb, legrokonszenvesebb honvédhuszár hadapródoknak. József főherceg meghagyta a Ludovika Akadémia parancsnokságnak, hogy László fia és a többi növendékek közt semmi különbséget ne tegyenek. A kis főherceg tehát épúgy átélte a tanulás és katonai gyakorlatok apró szenvedéseit, mint bármely odakerült polgárú.

A tisztí vizsgát kitünő sikerrel tette le. A király parancsára a közös hadsereg gyalogságához osztották be hadnagynak és besorozták a győri tősgyökeres magyar ezredhez. Katonai nevelőül Himmel ezredest rendelték melléje, a ki sétáiban és utazásaiban is rendes kísérője volt.

Megjelenése oly egyszerű, oly szerény volt, hogy a pirosajtókás, pelyhedző bajszu, karcu termetű hadnagyban senki sem sejtette a királyi herceget. Aranygyapjas rendjelét is oly szerényen dugdosta kabátja gombjai közé, hogy alig vette valaki észre.

Még csak néhány hete, huszadik születése napját ünnepelték az alesuthi kastélyban, még pedig szűk családi körben. Akkor lett nagykorúvá, s az idei hadgyakorlatok után előléptetését várta.

A kis hadnagy halála az egész katonaság gyászja. Ki tudja, nem rejlett-e benne hadseregünk hivatott fővezérének lángesze és tehetsége?

Szerdán temették a kis főherceget az egész ország igaz, mély részvéte mellett a budavári Zsigmond-kápolna sírboltjába.

Még halála után is magyar maradt, mert áldott porai ott nyugodnak, a hol született, élt, boldog volt, a hol mindenki rajongásig szerette.

♣ kard és lant hőse.

— Történeti regény. — (24)

Az ifjuság számára írta: GAÁL MÓZES.

XIV.

Montecuccoli kegyvesztett.

Nagy megzavarodás volt Bécsben. Porcia, a mindenható miniszter kézzel-lábbal dolgozott, hogy kedveltjére, Montecuccolira ruházzák ismét a fővezérséget, ki szerinte eléggé tisztázta magát az alól a vád alól, hogy a császári sereg az erdélyi dolgokban siralmas szerepet játszott.

A hadi ügyekben éppen olyan járatlan, mint hiszékeny Lipót császár nem ellenkezett, hát legyen Montecuccoli a főhadvezér. Nagyobb baj volt annál, hogy a birodalmi sereg katonáinak száma szörnyen megesappant, s míg a németországi rendek Regensburgban összegyűlnek s a segítséget megszavazzák, addig a török kényére-kedvére pusztíthat Magyarországon.

Sürgős rendelet jött a nádorhoz, Wesselényi Ferenczhez, hogy lóra kell ültetni a megyéket, gyülekezzenek a magyaróvári táborba s csatlakozzanak Montecuccolihoz, a többit majd elvégzi a főhadvezér.

A Dunán innen és túl fekvő megyék nemesége gyülekezett is elég buzgóan, mert senki azt tréfa-dolognak nem tartotta, hogy Amhát nagyvezér százezer és egynéhány vitézzel halad felfelé s utjában pusztít kénye-kedve szerint.

Zrinyi a végeken örködött öcsésével, ez volt az ő feladata, ha ugyan egyéb parancs nem jön a fővezértől, kinek alája vala rendelve.

Amhát diadalmasan haladt előre, ki is állhatott volna ellent ekkora seregnak? . . . Hiszen a Montecuccoli táborában gyöngye lábán állott a bátorság, lévén maga a főhadvezér rendkívül óvatos.

Fel Érsekújvárig nem akadt számbavehető ellenfélre a török, Érsekújvárt aztán nagy tüzzel ostromolni kezdte és elfoglalta.

Nem mult a várbeli őrség vitézségén, mert Forgách és alvezére, marchese Pio emberségesen védtek a várat, több ostromot visszavertek, de a törökök 175 ágyuja erősen megrongálta a falakat, segítség sem a magyaróvári táborból, sem egyebünnen nem jött, s így tisztességes feltételek mellett kénytelenek voltak a fontos várat Köprili Amhádnak feladni.

Ez aztán nagy veszteség volt, mert a felvidéki várak közül hét, rövid egy hónap alatt

török kézre került s Montecuccoli csak annyit tett, hogy táborát Magyaróvárról Cseklészre mozdította előbb.

Ekkor aztán a szerencsétlen Csallóköz nyitva állott a török prédálásnak, csak hogy a bécsi haditanács sietett az eddig mellőzött horvát bánt nyomban odarendelni Csallóköz védelmére, ötezernyi seregnak élére állítván.

Zerinvárat ekkor már nem fenyegette veszély, mert a kanizsai pasa újabb támadását Zrinyi hősiiesen visszaverte s nem volt oka, hogy féltse várát, azért gyorsan ott termett Csallóközben.

A töröknek sem kellett egyéb, elég volt, hogy meghallotta, kit küldöttek Csallóköz védelmére, elment a kedve attól, hogy a Dunaköz «arany kertjét» háborgassa. Buda felé húzódtak, de nem kerülhették ki, hogy a lángelméjű magyar vezér portyázó csapatai itt is, ott is rájuk ne törjenek és eddigi győzelmeiket meg ne keserítsék.

Csallóköz jó kezekben volt tehát.

Montecuccoli óvatos tétlensége azonban fölötte kellemetlen hangulatot keltett Bécsben. Kevés volt már Porcia kegye ahhoz, hogy megtartsa őt fővezéri állásában. Megtörtént, hogy a császári had fővezére háttérbe szorult, még pedig egy magyar főúr miatt. A magyar főúr Zrinyi Miklós volt, a horvát bán.

Lipót király sürgős rendelettel őt nevezte ki a magyar-horvát hadak vezérévé s Hohenlohe vezérlete alatt rendelkezésére bocsátotta a császári sereg néhány ezredét is.

Ez a hír nagy lelkesedést keltett hazánkban. Páratlan vala ezideig, hogy a magyar király mellözze a császári vezért, hogy magyar tanácsosokra hallgasson, főleg hadi ügyekben. Most azonban Bécshez elég közel folytak a hadműveletek, biztos hírt vehettek Montecuccoli minden mozdulatáról és intézkedéséről. Tudták azt is, hogy a török senkitől úgy nem fél, mint a horvát bántól . . . No meg azt is látta vetették, hogy a mindig panaszkodó magyaroknak jó lesz egyszer kedve szerint cselekedni, ne mondassák, hogy a magyar vezéreket állandóan mellőzik.

Bármí volt is az indító ok, Montecuccoli epéjét forralta a mellőztetés, Zrinyi Miklós hazafias örömmel fogadta.

Ez volt hosszas, küzdelmes harcainak, sok diadalainak a jutalma, ideig-óráig legalább.

Ime, rajta áll most, hogy megczáfolja mind azt a sok becsmérlet, a mit a magyarról mondtak; be kell bizonyítania, hogy nemcsak dicsekedéshez, hanem hadvezetéshez is ért a magyar.

Ő, ha ekkor egész Magyarország szivét egy villamszikra gyorsaságával mondhatatlan lelkesedés, önfeláldozó buzgóság járta volna át, ha ezer meg ezer magyar harcos gyülekezett volna a horvát bán táborába: ő lelke merész álmát bizonyára megvalósította volna.

Hanem a korviszonyok békója olyan kegyetlen, azt lerázni csak a szerencsés nagyoknak adatik.

Montecuccoli téli szállásra vezette a császári hadat, várta kárörömmel, hogy ugyan mihez fog kezdeni a fölülkerekedett magyar a téli időben. Előre örült annak, hogy eddigi nagy bizakodása felfujt szappanbuborék gyanánt fog ketté pukkadni . . . akkor aztán császár és haditanács újra reá fognak szorulni.

— Csak rajta hát, hadi regulás, mellveregető magyar generális, te, a ki élesen forgatod a tolladat, próbáld meg elmédet a plánum-kieszelesben. Ime, készen tartom a két tenyeremet, hogy tapsoljak neked.

Montecuccoli nagyon tele volt epével.

(Folytatása következik.)

Reviczky Gyula.

A Tanulók Lapja irodalmi pályázatán egy db. aranynyal jutalmazott dolgozat.

Írta: KRAUSZ ALADÁR.

(Folytatás.)

Az «Első szerelem»-csoport csak édes visszamemlékezés ifjúkori érzeményeire, melyek őt némi enyhüléssel töltik el, de meg nem vigasztalhatják, hiszen komor ellentét gyanánt fennáll a kétségbeejtő jelen. Annál jelentékenyebb az «Emma»-ciklus 43 dala.

Mint minden e rendkívüli költő-egyéniségben, úgy szerelme is eltér a köznapiságtól és a poétalegió ezerszer elismételt, ömlengő döngicsélése közt messze kimagaslik. Reviczky nem tartozik az állhatatlan lelkek közé, mint Petőfi, kinek szíve majd a hortobágyi szép csaplárosné, majd a költői szép cigány leány, majd Szendrey Juliska felé hajlik, s valamint költészete következetesen egy hurt játszik, úgy benső lángja is egy lény felé lobog s ez — Emma. A Ninon de L'Enclos-ok esete ismétlődött, szerényebb változatban. Az «Emma»-ciklus 43 dalából a férfikor érett szerelme szól felénk, melylyel Reviczky egy nálánál idősebb, nemes nőalak iránt viselkedett. Reménytelen volt e viszony, de földerítette a költő gondszántotta homlokát s fájó boldogsággal töltte el keblét. Itt örökíti meg szerelme történetének minden egyes mozzanatát, itt tárulnak elénk szívvilágának leg-

rejtettebb zugai. Lángolás, öröm, remény fázisai azon hévnek, mely igazi dicsfényvel világítja meg Emma személyét.

Ha könyvem végig olvasod,
Megismered, minő vagyok,
Hogy lelkem mennyit küzdött
A kárhoz s az üdv között.

E sorokkal vezet be Reviczky szívvilágának utolsó tükrét, a «Magányt». Lényegesen elűt eme kötet az «ifjúságom»-tól. Az egetvivő szilaj keserv elhallgatott, a vad kétségbeesés szava elcsöndesült. Nem zendülnek többé fülünkbe az «Első változatok» maró gunydalai a sívár anyagiság és filiszterek ellen. A «Magány» kötet az élete delén levő költő alkotásainak eredménye. Reviczky itt már belenyugszik a megváltozhatatlanba, fatalisztikus megadással úgy érinti érzelmeit, mint a fekete vihar madár a magát kitombolt, komor tenger színét.

Itt is bebizonyul, mennyire szubjektív Reviczky s egyszersmind, hogy mily mértékben a fájdalom költője ő. S bár folyton egy hurt penget, mégis sohasem lesz egyhangvú; bámulatos, mennyi árnyalatot tud fölfedezni és élénk tárnai abban az egy sötét színben.

A magánynak szürke árnya, melyet már akkor megismert, mikor még alig gagyogott, nehezkedik e költeményekre, képe gyanánt saját borús kedélyvilágának. Reviczky csak néhanéha zudul fel már a könyörtelen végzet ellen, sejtetvén, hogy még nem hunytak el teljesen az indulatok a kialudtnak tetsző vulkán alatt. Apathiába süllyed, a szerelmi lantot sem igen bugatja, hanem meggyőződéssel teljes hévvel mondja ki:

Szívem más névre nem nyílik meg,
Emméval tér a sirba.

A második «Változatok»-ban Reviczky fölcsap szemlélődő költőnek: sötét bölcselmi és hangulati költemények kelnek lantjáról, melyeknek tépelődései között kellemesen kap meg a «Nyárest» gyöngéd, andalító hangja:

Szállj le halkan a vidékre
Nyári alkonyat,
Szőjj a drága lány szívébe
Színes álmokat.

Majd kinyilatkoztatja azon híres mondását, mely most siremléke fölött ragyog: «A világ csak hangulat». Kegyetlen isteneknek nevezi a bort és szerelmet, legkegyetlenebbnek azonban a költészetet, mely kiszípolozta az ő valóját is és csakhamar szomorú véget helyez

neki kilátásba. Remekek gondolati költeményei, különösen azok, melyeket egy ifju pessimistához intéz. Itt még feleszállnak hívő lelke, de ez bolygótüzként ellobban, midőn magát örökké gyötrődő Tantalushoz és Jóhhoz hasonlítja.

Majd kitör rajta azon adomány hatása, melyben csak igazán «született» költőket részesített a kegyelmes ég. Vörösmarty megsejti a Főthi dalban «észak rémes árnyait», Petőfi megjósolja magának a hősi halált, midőn fuvó paripáktól letiporva, véghörgése trombita szavába, tárogató riadásába ful. Így Reviczky képzelete elbolyong a Volkov-temetőbe, hol rablógylkosok közt porlanak Oroszország költői nagyságai és látnoki ihlettel jövendőli meg, mint fog pihenni ő a Kerepesi temetőben, hol majd eljő az «olcsó kegyelet», meggyújtani fölötte pislogó mécesét. Végül keserű szarkazmussal kiált föl:

Bár élve tövisék között haladtam,
Rózsák alatt fogok rohadni majdan.

Borzasztó igazsággal teljesedett is be e jóslat! S a mint tragikus képek, halálsejtelmek kinozzák, egész lénye átváltozik, egy új eszmevilág karjaiba dobja magát. Kísértsük meg, visszaadni e tekintetben Reviczky lelkének vívódásait.

Mi lesz, ha meghalunk? Mi vár reánk ama másik létben? Vagy létezik-e egyáltalában másik lét? Zord, vigasztalan hangon üvölt át ezen rémes kérdés egész valónkon. Gondolkozál ezen magányos, álmatlan éjszakákon, szíved, lelked megriad s hideg izzadás veri ki porhüvelyedet. Agyad hiába fontol, fantáziád hasztalan színez ki előtted hol dicsfényben tündöklő, hol vad kétségbeesésben uszó képeket, megörjítő egyenességgel int feléd az iszonytató feleletre várás.

Mi lesz, ha meghalunk? Töprengj el és szemeid előtt mi sem leng, csak végtelen egyformaság, mit tán szürkeségnek neveznél, mert ez a szín a legellenszenvesebb előtted. Egy rengeteg kérdőjel. Lelked kirepül, de hová? Abba a végtelenségbe? Mit mivel ott? Létezik, alakot ölt, új életre kel? Vagy csak tán a bölcsék dőre ráfogása, hogy van lelked s ha testedet a földbe teszik és undok férgek lakmároznak rajta: azzal mindennek vége? Ez tehát a legmegnyugtatóbb felelet?

A haldokló ember kapzsi remegéssel viszi ajkához vallása szimbolumát, mert az a halál pillanatáig elcsitítja a rettegés zaklató torzalkait; tán képzelt, tán valódi vigaszt kölesönöz a szibbadó valónak.

A költő rejtelmes, fürkésző képzeletét és felfogását nem elégti ki, nem nyugosztalja meg a hellén vagy keresztény, tisztult vagy nem tisztult tulvilági nézete. Az ő énje más, költőiebb, talán vigasztalóbb másik létet óhajt.

Ilyféle gondolatok vezérelhették Reviczkyt vívódásaiban és készítették a buddhaizmus csendes elmulási áhitásához. A nyüzsgő Szanzarából a Nirvánába vágyódik. Csak ezen elfásító, üdvöt adó lét, az örök andalgás hona kellett neki, az kárpótolhatta az élet busás szenvedéseit és tuskéit. S a mi után epedett, be is teljesedett. Arco balsamos levegője nem foltozhatta össze szertemálló tüdejét. Visszajött hazájába s ádáz tusát viván a halállal, elröp-pent kedvelt Nirvánájába.

«Sic vos non vobis, melificates apes!»

Van Mexikóban egy piczinyke fénybogár, melyet a gyönyörű kreolhölgy szívtelenül varr be öltönyébe. A rovarka kinjában vergődik s tündéri világossággal árasztja el a hiu szépséget, míg kilövellén az utolsó sugarat, el nem vész. Így öntötte Reviczky Gyula lelke gyötrelmeit dalokba; míg remekeinek örvendett az irodalom, ő sorvadott az enyészet felé s utolsó költeményével utolsó foszlány-tüdejét adta ki.

Most már nyugszik a kerepesi-uti temetőben. Rózsák alatt porlad, kit életében tövis szurdalt; tetemei fölött szép obeliszok emelkedik s az «olcsó kegyelet» meg is gyűjtja ott mécesét. De nem . . . csak a költő elkeseredése sugallta e fájó kifejezést; Reviczky neve egybe van kötve az örök méltánlással s mindenha találkoznak szívek, melyek költeményeit buzgó ihlettel szívják magukba s megértik e bánatos lelket s egyént, kit

A lét és nemlét határán
A hant örökké nem főd el.
S ti, kik velem itt ünneplétek,
Véssük szívünkbe dalait!
A költőt elfeledni vétek,
Ki sirni s szeretni tanít! (Várad Antal.)
(Vége.)

¶ Kis hős.

A Tanulók Lapja irodalmi pályázatán egy db. aranynyal jutalmazott elbeszélés.

(Folytatás.)

— Elmondtam azt, a mit az osztály nagy része gondol, hogy Pali boszúból vette el Béla tárczáját. Hiszen láttad, mennyire összeveszték ma reggel az algebrai feladaton s ez így megy már hetek óta. Béla az utolsó har-

madban veszedelmesen emelkedett s most konkurál az elsőségért, Pali meg hanyatlik . . . hát boszúból tette, hogy tönkre tegye vetélytársa tekintélyét.

Jani könnyes szemei rámeredtek a szólóra.

— Ezt mondtad el odabent? kérdé.

— Ezt hát. De ne tartóztass, be kell hívnom Palit meg Bélát.

Janit egy perczre szédülés fogta el, de aztán letörölte könyeit s nyugodtabb lett.

— Géza, — kezdé kérő hangon, — mi mindig jó barátok voltunk, tedd meg azt az egy szívességet, várj itt egy kicsit, beszélni akarok előbb a tanár urral.

— Igaz! Pali rokonod. Nem bánom, beszélj az érdekében, de ne sokaig, mert a fiuk már türelmetlenkednek, haza szeretnének menni.

— Mindjárt végzek, köszönöm Géza! — Aztán meghatottan mondá még: — Ugy-e, te nem fogsz rólam megfeledkezni!

Mielőtt társa felelt volna, ott hagyta és egyenesen a szobaajtóhoz tartott; sietett, nehogy ideje legyen mást határozni. Mikor bekopogott s belülről hallatszott a tanár mély hangja: «Lehet!» szemei káprázni kezdtek, alig találta meg a kilincset; mindegy, most már meg kell lenni! Összeszorította fogait, úgy erőltetett nyugodtságot magára. Benyitott s mélyen meghajolva betette maga mögött az ajtót. A küszöbnél tovább nem birt menni, reszketve állt meg ott.

— Mit akarsz fiam? — kérdé a tanár nyájasan.

— Osztályfőnök ur, kérem . . . én nem birom tovább . . .

— No, mit remegsz, mi baj?

— Eljöttem meg akarom vallani . . . nem Pali tette, én tettem, — s lehajtotta fejét.

A tanár megütközve kelt fel íróasztala mellől.

— Mit beszélsz? Nem értelek.

— Én vettem . . . igen, én loptam el a tárczát s bele tettem Pali felöltőjébe.

A tanár megdöbbenve csapta össze kezét.

— Mi történt veled, gyerek?

— Én nem tudom, de így kellett tennem . . .

— Kellott? Tolvajlásra vetemedni kellett?

— Szegények vagyunk, tanár ur, nagyon szegények. Édes anyám eddig varrt, de most ágyban fekszik, nem kereshet semmit, aztán . . . aztán a doktor ur orvosságot irt neki tegnap, de nem volt pénzünk megcsináltatni, pedig sürgős, azt mondta a doktor ur, hogy ha elhanyagoljuk, nagy baj lehet belőle . . . tessék elhinni, sirtam egész éjjel.

E pillanatban lépett be a két szőlített tanuló,

Temesy Pali vörös szemmel, de szerényen; Csonka Béla is halványan, de valami daczos volt abban, a mint fejét felvetette.

A tanár Janira riadt:

— Elég, hallgass, veled majd végzek. Temesy, — fordult aztán a levert fiuhoz, — igaz az, hogy ennek a Dávidnak beteg az édesanyja? Tudnod kell, mert náluk lakol?

— Igen, — felel Pali csodálkozva, — nagyon beteg a néni . . .

— Akkor rendben vagyunk, fiuk. Nézzetek erre a gyerekre, a ki visszaélt barátságokkal és behizelegte magát nálam is: ez lopta el a tárczát.

A fiuk ijedten tekintettek Janira; Pali hozzá lépett:

— Jani, igazán? Jani, hogy tehetél ilyet?

A tanár keserű gunynyal mondta Csonka Bélának:

— Ime, a jó pajtás! Menj vissza, mondd meg az egész osztálynak, hogy minden kiderült, rögtön bejövök . . . de hát neked mi bajod?

A különben erőteljes, piros arcú fiu csakugyan olyan volt, mint a fal, szeme mereven nézett Janira.

— Sajnálkozol rajta? A ki ilyen aljas tette képes, azon nincs mit sajnálni többé. Gondom lesz rá, hogy mielőbb eltávolítsam az intézetből.

A kis Dávid Jani a falhoz hajtotta fejét s úgy sirt keservesen, gyöngé alakja összegörnyedt s meg-megrázkódott a heves fuldoklásban, Csonka Béla szeme rajta csüggött, nem tudott szánalmas alakjától megválni, s a mint nézte, homlokára verejték ült ki s szája széle földre huzódott, mintha görcsösen fojtaná vissza megindulását.

— Most már sirhatsz, — dörgött Janira a tanár haragos hangja. — Most már van mit siratnod, eljátszottad jövődet örökre.

Jani felsikoltott. E pillanatban Csonka Béla szikrázó szemekkel állt az osztályfő elé.

— Tanár ur, ne kinozza, ne bántsa ezt a szegény fiut. Nem igaz, nem ő tette! Nem tudom mit akar vele, — én tettem magam, meg akartam boszulni magamat! Temesyvel régóta veszekedünk, de ma azután sok volt, dühös lettem!

A fiu izgatottsága beszéd közben mindjobban tünedezett; inkább szomoruan, leverve folytatta:

— Azt akartam . . . nem tudom, mit akartam, csak tudtam, hogy ebből baja lehet és megtettem. Ott mentem el felső kabátja mellett, nem látta senki, mikor belé csusztattam a tárczát . . . első haragomban tettem, nem tudtam mit csinálók, most már tudom!

A fiunak köny szökött szemébe, daczos természetete meg volt törve, s szomoruan, félve tekintett a mozdulatlanul előtte álló tanárra, ki alig jutott szóhoz meglepetésében.

— Már most melyiknek van igaza?

— Én vagyok a hibás, — mondá Csonka Béla határozottan. — Ő nem tett semmit, bár én sem tettem volna. De most már mindegy!

— És te miért vállaltad magadra más hibáját? — fordult a tanár Janihoz, ki még mindig ott állt az ajtósarokban, de már nem görnyedten s szeméből sugárzott a jóleső megkönnyebbülés. A kérdésre azonban megijedt.

— Kérem, tanár ur, én nem akartam félrevezetni, de úgy volt, hogy Palin maradt a gyanu. Nagyon megijedtem. Ha kicsapják, mi-ből kerül édesanyámnak orvosságra, pedig az kell és az drága, inkább zárjanak ki engem, gondoltam . . .

Tanárhoz odalépett hozzá és megsimogatta fejét.

— Te! te kis hős! Hát még sem csalódtam benned. Ha kivánod, — s ezt lassan, komolyan mondta a tanár, — visszavonom, a mit mondtam rólad az egész osztály előtt.

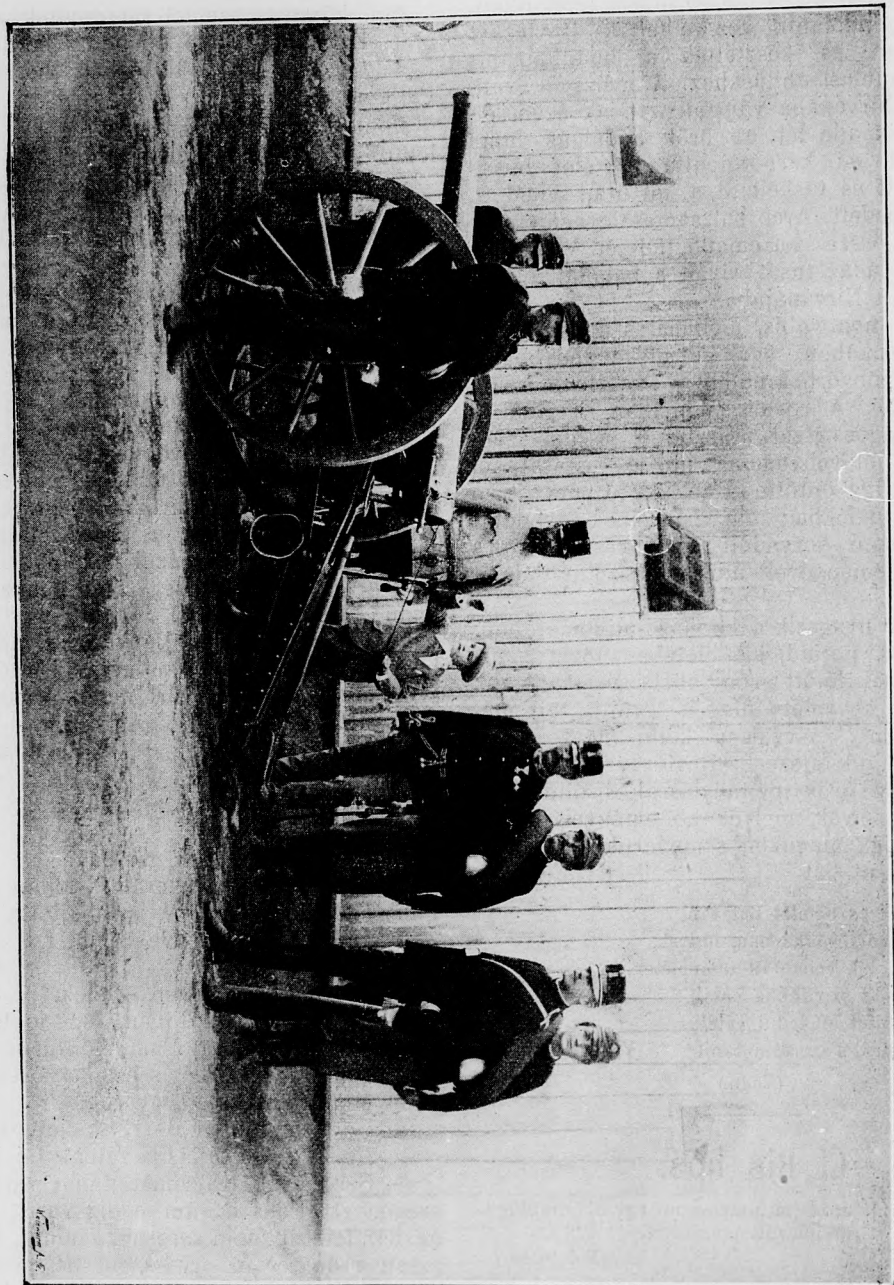
— De tanár ur! . . .

— Megérdemled, fiam. Büszke vagyok reád. A dologgal pedig számoljunk le teljesen. Csonka Béla, én nem itélek feletted, bár jogom volna reá s megérdemlenéd. Nem is bocsátok meg, mert különben nem javulsz meg s hirtelen, esztelen fellobbanásodból ki nem gyógyulsz. Itéljen fölötted az osztály, ha megtérnek körükben tovább is, tanulója maradhatsz az intézetnek, de ha nem, akkor kénytelen leszek tanári értekezlet elé vinni a dolgot. Várd meg az osztály itéletét kint a folyosón. Ti ketten is vele maradtok.

A fiuk kimentek s a tanár besietett a már türelmetlenkedő osztályba. Negyedóra múlva beszólította a folyosón levő három fiut.

— Fiaim, — kezdte a főnök komolyan, — a mai nap legyen emlékezetes mindannyitoknak. Nagyot határozatok, nagyot fogadtatok s a becsületes ember szavának áll; meglátom, mennyire vettétek komolyan elhatározástokat. Csonka Béla, neked az osztály megbocsát, körébe ismét felvesz s igéri neked, hogy a történetkről nem szól senkinek mindaddig, míg uralkodni tudsz magadon, míg esztelen harag ismét el nem vakít. Még egy ilyen meggondolatlan lépés s eljátszottad neved becsületét. Temesy Pali, előtted intő példakép álljon e mai nap; ha nem hanyatlottál volna, mindez nem történik. Te pedig, édes fiam, — fordult végre Dávid Janihoz, — eredd haza édesanyádhoz s vidd el neki az eddig gyűjtött pénzt,

LÁSZLÓ KIRÁLYI HERCEGEC ELSŐ AGYULÓVÉSE.

melyet az osztály örömmel ad neked; segítse ez a csekélység gyógyulásra, hogy sokáig örülhessen olyan fiúnak, mint a milyen te vagy.

Általános «éljenty» kapott a kis fiu.

Csonka Béla megállta a sarat, legyőzte szenvedélyét.

(Vége.)

Öz önképzés eszközei a tanulókorban.

— Értekezés. —

Ha az emberiséget munkássága alapján vesszük vizsgálat alá, két osztályt különböztetünk meg: az egyik azon osztály, mely önképzés által igazi rendeltetéséhez eljutott; a másik ellenben azon osztály, mely az önképzésre szolgáló eszközök birtokában van ugyan, de azokat saját előnyére felhasználni vagy nem akarja, vagy nem képes. Ha összevetjük a két osztályt, a különbség tényezői olyanok lesznek, melyektől mindenki óvakodik, melyek a lelket eltunyítják, a gondolat és eszme nemes fenkölségét nemcsak, hogy nem engedik tovább fejleszteni, sőt a meglévőt oly utra térítik, mely csupán tüskés virágokkal van telve, melyen, bárhova lépve, megszurja magát az ember és e szurás pillanatnyi hatása alatt feleszmél és észreveszi, hogy ő tulajdonképpen hol van. Ha eme tényezőket az igaz és lelkiismeretes megvizsgálás mikroszkopja alá vesszük, oly képet nyerünk, melytől utálattal fordulunk el, mint olyantól, mely szépnek tünik fel előszöri tekintetre, de csak akkor ötlük szemeinkbe e kép megvetendő volta, ha annak egyes részleteit világítjuk meg.

Ellenben, ha az emberiség azon osztályát vesszük megfigyelés alá, mely emberi rendeltetését méltólag töltötte be az önképzés által és ha megfontoljuk, hogy az önképzés az egész életre fontos kihatással bír, és hogy ezen kihatása nemcsak a lélek elhatározásaira, hanem az ész tetteire is gyakorolja befolyását, ha magunk elé képzeljük az életben előforduló küzdelmeket, melyekben mentő angyalul az ész csak akkor képes megjelenni, ha annak kiképzésére fordítottuk minden időnköt, belátjuk az önképzés szükségességét voltát, belátjuk, hogy nekünk is az emberiség ezen osztályához kell hajolnunk. És ha már ide jutottunk, ne nyugodjunk, hanem tovább munkálkodjunk, hogy legcsekélyebb tetteinkben meglássuk, hogy lelkünk minden szépben és jóban bővelkedik, és kitün-

jék, hogy ezt önképzés által értük el. Valamint a sudár fa még koronájának legvékonyabb ágán is egyenes és égbetörő, épen úgy olyanok legyünk mi is, hogy cselekedetünknek sokszori elágazása a régi jellegét hordja magán.

Most pedig az a kérdés merül fel; mikor van a tulajdonképeni önképzés ideje? Vajjon akkor, ha már-már a szépre és jóra való hajlam tompulófélben van, vagy pedig akkor, mikor még ez a hajlam üde és még csak virágzásban van? Mindenesetre ez utóbbi az az idő, mely alkalmas az önképzésre és ezen idő az ember életében: tanulókora. Csak ez a kor képes a képzőművészetek iránt oly meleg érzést táplálni, mely okvetlenül szükséges, ha az önképzést czélul tűztük ki e földi pályánkon. És ugyan mely eszközök azok, melyeket a tanuló felhasználhat, hogy az igazi önképzéssel jövőjének biztos alapját vesse meg. Az önképzés leghatalmasabb eszköze kétségkívül a tanulás, tudásunknak kibővítése, mások által szerzett tapasztalatok s ismeretek megértése és elsajátítása által. Ma már mindenütt átlátják a tanulás fontosságát, iskolákat építenek mind nagyobb számban, hol lelkes honfiak magasztos hivatásuk nemes eszméje által lelkesítve, buzdítatva, életüket az új nemzedéknek szentelik, hogy hasznos, hű polgárokat neveljenek a szeretett hazának; itt és ezek oltják be a szenge sarjadék szívébe a tudomány iránti szeretetet, hogy később magukra hagyva is, műveljék magukat.

Mert a tanulás nem fejeződik be az iskola padjai között.

Tanulás utján szerzi meg a tanuló azt az alapot, melyre bizton építhet, anélkül, hogy az összedőléstől félni kellene és szerzi meg azt a kedvet, mely őt folyton a tanuláshoz, mint az önképzés egyik eszközehez köti; mert: boldog ifju az, ki annyira mehetett, hogy keblében a tudomány iránti szeretet állandóan felgerjedett s azon utakkal, melyekkel az ismeretek kutfejeihez eljuthat, megbarátkozhatott!

De hogy ide jusson tudomány-szomját, mely minden ifju lelkét eltölti, gazdag táplálékkal kell kiegészíteni, melyet csak folytonos és mindennapi munkálkodással tehet meg.

Ha pedig fogalmat akarunk szereznii az igazi önképzésről, oly önképzésről, mely a legnagyobb akadályokat is le tudja győzni: Demosthenest vegyük mintaképül, mint oly embert, ki a természet mostoha adományát is legyőzte az igazi önképzéssel, úgy, hogy a görögök legnagyobb szónokává lett.

(Vége következik.)

Temetik a rózsát.*

— 1895. szept. 10. —

Temetik a rózsát! Gyöngye, piros vére
Kivirult hajnalra, elapadt estére.
Hogya sirba tettük legszebb rózsaszálunk
Több virágos tavasz vajjon lesz-e nálunk?

Ezt a kedves rózsát de nagyon szerettük!
Magszelidült végzet mosolyának vettük.
Jaj, de mégis — volt egy. Az jobban szerette:
A hatalmas Isten, ki magához vette!

Temesd el a rózsát Magyarország népe,
De ne búss kriptába, — szived közepébe!
Meglátod, kihajt még a letört, a drága,
Mint a magyar nemzet nyíló boldogsága.

Ábrányi Emil.

Q pipa.

Theuriet A. elbeszélése.

A Tanulók Lapja irod. pályázatán egy db. aranyval jutalmazott fordítás.

Fordította: KRAUSZ ALADÁR.

(Folytatás.)

Nem csalódtam, az volt igazán! Megismertem ékes foglatát, meggyfaszárát, tajtékkupáját, a hogy a végén megaranyozták és ezüst fedőcskével megtoldották. Elvesztgették a kótyavetyén és ez a semmirekellő Miroufle vette meg.

Nem állhattam ellen és vakmerően betoppantam a boltba, hol Miroufle vászonzubonyban, nyulbőrspikával a fején, egy pár rozsdás csipővasat tisztogatott.

— Hogy az a pipa ott a kirakatban? kérdém tétozáva egy percig.

Miroufle hátrafordítá nyestszerű fejét és végigmért ravasz, szürke szemeivel.

— Drága az néked, kölyök, válaszolt megvetőleg, nem való ilyesmi a te inyedre.

— De végre is, akadékoskodtam szorongva, ha megadnám az árát, mennyibe kerülne?

— Tizenkét frankba, egy batkát sem engedek, — felelt a zsbáros, miközben elővette a pipát, úgy emelvén fel, mintha oltári szentség

* Ezt a remek költeményt Ábrányi Emil László főherceg halálára írta s a Pesti Napló szept. 11-ik számában közölte, a honnan mi átvettük, hogy a magyar ifjuság közt ismertté s elterjedté tegyük. Szerk.

lenne. — Nézd, hogy csillog-villog! Valódi tajtkő, ezüstbe foglalva; nem csinálnak manapság hasonlót . . . Ezt aztán kellemes szini: micsoda, olyan mint a méz!

Szemeim tágra nyitlak, szívem dobogott . . . De tizenkét frank! . . . Tizenkét fillérem sincs.

— Majd meglátom, — dadogtam, — visszajövök . . .

— Az ám, borjunyuzó pénteken, nemde? — gunyolódott Miroufle, visszahelyezvén a pipát gyapotágyára. — Nézd csak, ez a tejfelesszáju már dohányozni akar! . . . Hitemre, manapság már nincsenek is gyermekek! . . .

Mind jobban tépelődni kezdtem. Már nem volt szó olyan megvalósulhatlan álomról, hisz a pipa a zsbárosnál van . . . Csak tizenkét frankot kell Miroufle markába csusztatnom s az enyém leend . . . De hol szerezzek egyszerűen ennyi pénzt? . . . Apámtól hetenkint 15 centime zsebpénzem jár, ám a takarékoság-nak még csodáival is hónapokra lenne szükségem, míg tizenkét frankot gyűjtök, s ezen idő alatt jöhet más valaki és birtokába ejti a pipát . . . Oh, pöfékelni ebből az aranyos, isteni pipából, ott tartani zsebemben, kihuzni óvatosan és diadallal mutogatni társaimnak, kik megpukkadnak az irigységtől . . . Minő vérmes elégtétel leszen az, minő dicsfényvel vesz körül az osztály szemében! . . . Igen, de a tizenkét frank!

Ezt, és sok más ilyest hánytam-vetettem agyamban, egész addig, míg hazatértem az iskolából és letelepedve hátsó szobánkban, nagy nehezen a latin fordításhoz fogtam. E pillanatban Pechoin nagyapám felemelkedett karosszékéből. Elolvasta ujságát s szokás szerint a kertbe tartott egy-két órára, hogy étvágyra kapjon. Orrára biggyesztette pápaszemét, levetette kabátját, hogy kényelmesebben kapálhasson a juniusi nap melegében, mely már izzón tüzött le. Ruháját a karosszék támlájára akasztotta. Távozta után szótáramat firtatva, vigyázatlanul meglöktem a karosszékét; a mellény földre hullott és én ércsenegést hallottam, mely elárulta, hogy pénzdarabok lappanganak egyik zseb mélyén.

Megrezentem, és fölemelvén a mellényt, kíváncsian bolgatni kezdtem a zsebeket.

Tényleg, az egyik két ötfrankost és három ötvenkrajczárost rejtett magában. Tizenhárom frank! . . . Egy kevéssel több a szükséges összegnél, hogy megvehetném a Bigeard pipáját.

Szívem megdobbant. Tenyeremben tartottam s mintegy megbüvölve álltam ennyi pénz láttán.

Ördögi csábítás lopózott be lassan-lassan agyamba . . . Ha megtartanám? . . . Igen, de észreveszik . . . S mivelhogy rossz gondolat nem támad egyedül, egy még furfangosabb következett rá: Nagypónak azt kell hinnie, hogy elvesztette pénzét. Például, ha a zseb és mellénybélés történetesen át lenne feselve, a pénz kieshetik a nyíláson át, a nélkül, hogy észrevenni . . . S miközben ily föltevésen tünődtem, arra a gonosz eszmére bukkantam, hogy én játszom el a véletlen szerepét . . . Kinyitottam késemet. A szövet laza volt: a penge két-három vágására kettényilt a bélés, azután kihatott a zseb, és így véghezvivén e gyalázatosságot, keresztülcsusztattam a résen a pénzdarabokat, hogy így meggyőződjem az «eszme» lehetőségéről, mely az összeg eltűnését lesz hivatva megmagyarázni. Ennekutána zsebrevágtam a pénzt és szépen visszahelyeztem a mellényt a székre. (Folyt. következik.)

II millennium és Magyarország diáksága.

I.

Tekintetes Szerkesztő ur!

A T. L. 35. számában közölt «A millennium és Magyarország diáksága» című cikkre vonatkozólag szerény véleményemet a következőkben foglalom össze:

Általában az indítvány részéről a legmelegebb pártfogással, helyesléssel találkozott. Az I., II. és III. pont ellen semmi kifogásom. Csupán a IV. pontra vonatkozólag bátorkodom megjegyezni, hogy a szövetkezetnek kizárólag az önképzőkörök legyenek tagjai, a mennyiben a felsőbb osztályok legnagyobb része tagja az önképzőkörnek. Az apróbb diákok kolosszális száma és merőben gyerekes modora sok nehézséget gördítene az eszme sikere elé.

Egyébként felcseperednek ők is mihamar és elfoglalják a mi helyünket.

Egyebekben nagyon helyesnek tartom az indítványt s ajánlom, hogy üssük nyélbe: terjesztésük elő a T. L. tisztelt olvasói önképzőkörök tanár-elnökeinek.

Az önképzőkörök képviselői természetesen a tisztviselői karból kerülnének ki.

Teljes tisztelettel

Schober Béla.

II.

Szép eszme, szép gondolat az, melyre Leopold L. főgimn. tanuló hazafias lelkülete társainak figyelmét felhívja. A magyar ifjuság valóban

nem ülhetné meg szebben e hazának ezredéves ünnepét, mintha megmutatja nemzetének, hogy reményében, melyet hozzá fűz, bizonyára nem fog csalódní. Magyar és pezsgő vér lüktet szívében, kész mindenét, egész szellemi és testi munkásságát a haza oltárára letenni. De nem ülheti meg maga a nemzet sem méltóbban a máris előttünk álló millenniumot, mintha látja, hogy nyugodtan teheti le majd egykoron a haza ügyeit a mai ifjuság, a haza leendő oszlopiának vállaira. Így tehát remélhetőleg minden magyar ifju szívvel-lelélekkel fog hozzájárulni a szép terv kiviteléhez.

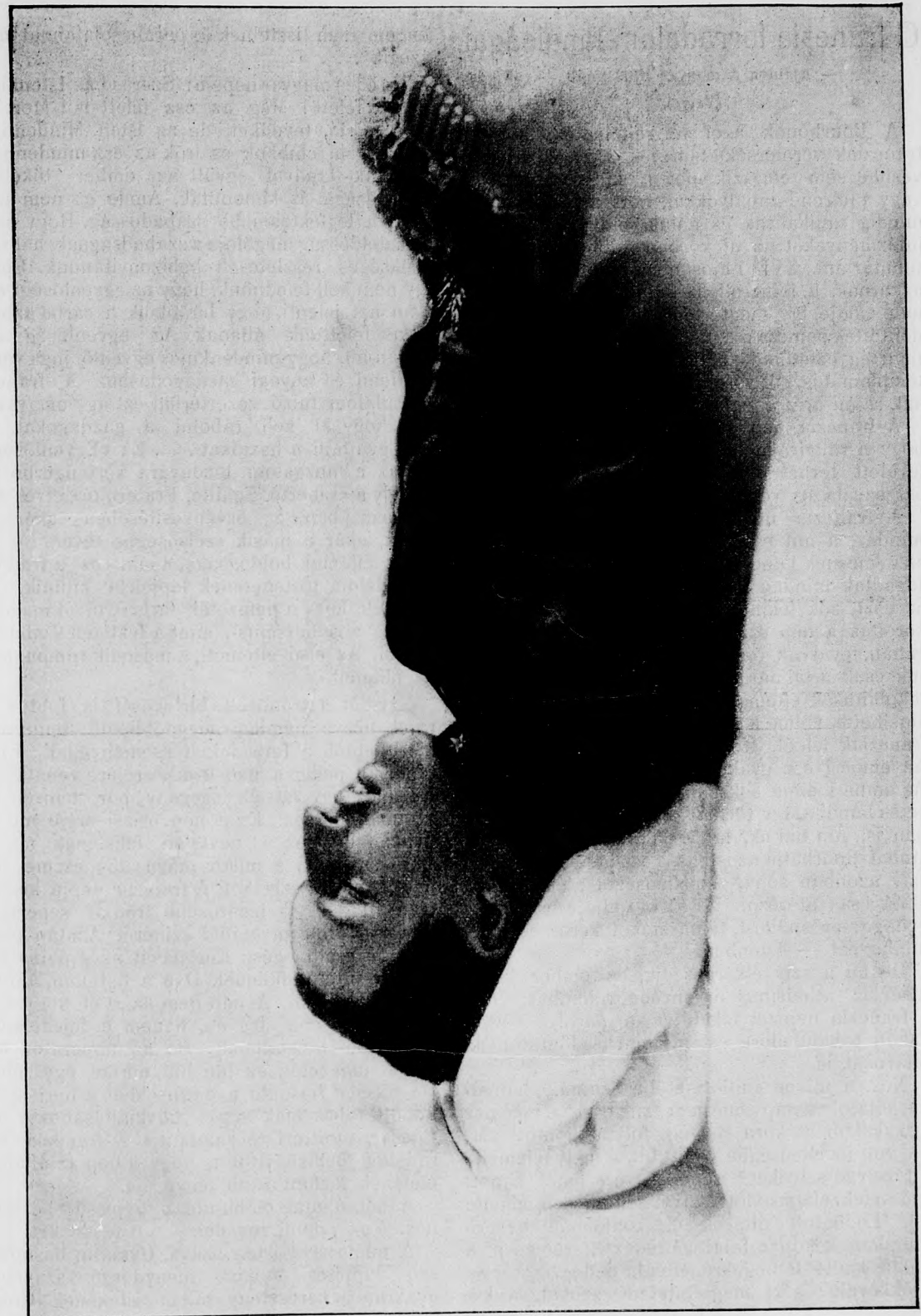
Én sem a nemes idea, a hazafiui gondolkodás ellen akarok e néhány sorban szót emelni. Dehogy! Csak a két indítványt szándékozom egymással egybevetni, mert még ellenmondásnak tűnne fel.

Az említett cikkíró ur ugyanis saját felszólítását a t. E. Á. főgimn. tanár urnak cikkével (melyben az önképzőkörök figyelmét az ezredévi ünnepre felhívja) hozza kapcsolatba és a saját indítványát a tanár ur indítványa kiegészítésének mondja. A mint azonban a t. E. Á. urnak javaslatára emlékezem, úgy gondolom, ő a multat, az önképzőkörök multját akarta felmutatni. Azt javasolta ugyanis, hogy az ország összes középiskoláinak önképzőköröi adják ki a millenniumra eddigi jeles műveiket. Ő a jövő ifjuságnak akarta feltüntetni a volt ifjuságnak működését, az elődök példáit, hogy az utódok azoknak ösvényén haladva, derék fiaik legyenek a hazának, derék tagjai a társadalomnak, és így azután e szent haza még másodszer is megünnepelje a kétezredéves jubileumát. Leopold L. ur ellenkezőleg éppen a jövőt lebegteti szemeink előtt, magát a jelenlegi ifjuságot állítja a küzdőterre, hogy egymással vetélkedve versenyezzenek a haza üdvéért, a haza javára!

Két ellentétesnek látszó indítvány van tehát ime a középisk. ifjuság előtt, mindkettőnek czélja azonban egy. Kössük össze a multat a jelen által a jövővel, tegyünk úgy, mint a költő mondja: «A mult csak példa legyen most, bizton nézzen előre szemed». Csakhogy tette fel ifjak! Fogjunk minél hamarabb a dologhoz, mert az idő rövid! A mi Leopold L. ur indítványának pontozatait illeti, ezek eldöntésére szerintem — ha létrejön a terv — az első szervezési gyűlés leghivatottabb.

Rimaszombat, 1895. szept. 9.

Singer Leó,
főgimn. 8. o. tan.

LÁSZLÓ KIRÁLYI HERCZEG A HALÁLOS ÁGYON.

☉ francia forradalom tanulságai.

— Ajánlva a magyar ifjuságnak. —

(Vége.)

A Bourbonok azonban elfeledték, hogy a francziák vérmérséklete heves, hogy az a legkevésbé sem elégszik meg a külső pompával, vagy a félrendsabályokkal, mert a vérmes népek mindig radikálisak és náluk elavult, középkori intézményeket az új korban többé nem lehet fenntartani. XVI. Lajos nem tudott ellenállani az árnak, a mint ellent tudott állani két imponáló elődje. Így megtörtént, hogy alatta rombadöntötték nemcsak azt, a mi a szabadsággal meg nem egyeztethető, hanem a királyság büszke templomát is, sőt vértengerbe fullasztották mindazt, a mi arra a legtávolabbról is emlékeztetett.

A francia nép nem elégedett meg azzal, hogy a vállaira nehezedő terhet ledobta, hanem levetett terhét egyszersmind lábbal tiporta, összezúzta és vérrel moeskolta be.

A francia nemzet látta, hogy romba dől mindaz, a mit egykor örökkévalónak, szentnek és nemesnek gondolt. A clubbok, a melyek megtagadtak minden képzelhető tekintélyt, kivéve az ésszt, sok tekintetben végzetes hatást gyakoroltak a nép szívére. Az ilyen tulságos buzgalmu, gyakran önző érdeket hajhászó agitátorok csak ártalmára vannak a közügynek. A jakobinusok eltemették mindazt, a mi még felemelhetette volna a válságos viszonyok között a francziák lelkét. Megtagadták az istenséget is. Az emberi ész gyakran elfelejti, hogy véges. Az emberi elme sokszor esik az önimadás végzetes bünébe. Így történt a francia forradalomban is. Am tudjuk, hogy az ész megtagadhatja, lábbal tiporhatja az istenség eszméjét, az emberi szív azonban soha. Az istenséget átérteni nem lehet csak átérezni. A szív tudja, érzi hogy gyöngye: erősbödést, támasztékot keres és megtalálja ezt — Istenben.

De ha a szív elkérgesedik, az ember könnyen az atheismus örvényébe rohanhat. Ime, a francia nemzet elkábitva a párolgó vértől, vakon rohant előre és utjában ledöntötte az oltárokat is.

Nos, a mikor guillotinetől a Szajnáig, hajnalhasadtától a nap bucsuzó sugaráig és rémes éjszakákon át kora reggelig folyt a kiontott vér, hol volt az istenségbe vetett hit, a mely felemelje a tévelygő sziveket? Sehol. A vérszemet kapott esőcselék elaljasodott szívét semmi sem emelte fel. Ledöntött oltárok és romokban heverő templomok kopár falai meredeztek rémesen a halált kiáltó tömegekre. Mondá pedig egykor az örökkévaló: «És megbüntetem azokat, a kik

engem nem tisztelnek és parancsolataimat megszegik . . . »

Én édes magyar népem: Szeresd az Istent mindenek felett! Még az ész felett is! Mert az ész gyarló, tévedhet, de az Isten Mindenható. A francia clubbok és irók az ész mindenhatóságának tanával együtt az ember tökéletes szabadságát is kimondták. Ámde ez nem más, mint a legféltelenebb szabadosság. Hogy pedig a szabadság megölje a szabadságnak, azt nem szükséges részletesen bebizonyitanunk. Éppen így nem kell felednünk, hogy az egyenlőség elve nem azt jelenti, hogy lerántsuk a sárba azokat, a kik felettünk állanak. Az egyenlőség elve abban áll, hogy mindenkinek egyenlő joga van a szellemi és anyagi gazdagodáshoz. A francia forradalom tulzó vezérférfiai ezt úgy magyarázták, hogy ki kell rabolni a gazdagokat, fel kell gyujtani a házaikat . . . Ez «Egyenlőség»? Óh az a mozgalom bizonyára vértengerbe ful, a mely a «Liberté, Egalité, Fraternité» elvek magyarázásában és érvényesítésében akár az egyik, akár a másik szélsőségbe téved.

Az államok boldogsága, a mint ez a francia forradalom történetének lapjairól kitűnik, azt követeli, hogy a nemzetek tartsák távol magukat egy az abszolutismus-, mint a féktelen szabadosságtól. Az első eltemeti, a második romba dönti az államot.

Viszont a trónusok birtokosai is fontos és rájuk nézve némileg megdöbbenő tanulságot merithetnek a forradalom eseményeiből. Ez a tanulság pedig a nép óriási erejére vonatkozik. Külsőleg úgy látszik, szegény pór, bensejében azonban herosz. És a nép óriási ereje mindig nyilvánul, ezek a névtelen felistenek mindig sikra szállnak, a mikor magasztos eszme dobantja meg a sziveket. A francia nép a keresztény világ egyik legerősebb trónját separte el tulajdon erejével a föld színéről. Azután pedig szembe szállt egész Európával és győztes lön. A nép sujt és felemel. Övé a hatalom, a mult, a jelen, a jövő. A nép nem azért él, hogy uralkodójának ebe legyen, hanem a fejedelem a nép első hivatalnok. Ha az imperator letiporja nemzetét, ez tán hű marad egy ideig. De hűsége hasonló a cirkusokban a tigrisek elé dobott rabszolgák végső üdvkiáltásához: «Ave Caesar, morituri te salutant.» A francia forradalom bebizonyította, hogy a nép az államok életének legfontosabb tényezője.

A nép óhajai előbb-utobb teljesebbé mennek. Vox populi vox dei.

A nép szava isten szava. Gyakran hasonlít e szó Juppiter tonans menydörgő szavához, gyakran a keresztény vallás istenének Golgo-

thát is türelmesen elszenvető bus fohászához, gyakran benne az igazságos Jehova nagy és bosszuló keze sujt le . . .

A francia nép sokáig viselte a Golgotha keresztjét, de aztán hallatta menydörgő szavát és sujtott bosszuálló kezével. Erősen, rettentően sujtott. De, ha elgondoljuk, mennyit szenvedett e nép szabadság nélkül szükölködve századokon keresztül, akkor arra a meggyőződésre jutottunk, hogy a francia forradalom elfajulásának legfőbb oka a Bourbonok évszázados könnyelműségében, pazarlásában és korlátlan uralomvágyában rejlik. Így történt, hogy mig XIV. Lajos lábának nyomát is megcsókolták a porban, addig a porba hullt XVI. Lajos véres feje . . .

Sic transit gloria mundi.

Leopold Lajos.

Megnyitó beszéd.

(Mondotta Berényi J. igazgató, a zilahi ref. főgimnázium ünnepén, szept. 4-én.)

A fölkelő nap sugarai bearanyozzák kelet ormain, ráomlanak a szent helyre, hol a táltosok megáldozzák Hadurnak a fehér méneket. És a szirtek között bujkáló ösvényeken, uttalan meredeken megindul a hosszú, a tarka menet: harcedzett leventék, deli nők, apáik harczait utanzó fiuk, anyjukhoz simuló leányok. És rival a kürt, és csattog a kard, repülnek a nyilak. Mindig bennebb, mindig tovább nyugatra és délre. A síkságon Árpád győzedelmehada táboroz; diadalmassan szaguldoz erre meg amarra; kicseppen szent peccétként a hét vezér vére, alkotmányos életünk első szent záloga. A négy folyam partján, e szép hazának völgyeiben, hegyein új élet kezdődik, ezer éves jövőnek megvihatatlan, megdönthetetlen fundamentumait rakják le a jövevények, kik Attila örökét keresik és megtalálják . . .

Oh szép, nagyon szép lehet e kép, a mint a művész ecsetje megalkotá, elragadtatással szólnak róla mindazok, kik látásában gyönyörködhetének. Fenséges tárgy, mely homályos kezdetével bő táplálékot nyújt a fantáziának. Van valami fenséges abban, hogy mint világhírű eposzok pl. egy Odyssea vagy Illias, egy Niebelung-ének eredetét misztikus homály borítja, úgy némi bizonytalanság ül ezredéves multunk kiindulásán, kezdetén.

„Száll a madár, száll az ének
Két fiáról hős Etének:
Száll a madár ágról ágra,
Száll az ének szájról szájra.“

Bizony, bizony hősies elszántság, kitartás kellett ahhoz, hogy tíz századnak oly sok vészével, viharával szembeszállhassunk, hogy ki heverjük a bajt, mit tatár, török s a belső viszálykodások oly gyakran nyakunkra zuditottak. Óh hála neked ezért Istenünk, kit Szent Istvánunk Hadúr trónjára ültetett, hála neked, hogy egy IV. Bélában adtál nekünk új honalapítót, hogy egy Nagy Lajos alatt három tengerig terjesztéd ki a magyar hatalmát; hála neked, hogy egy Hunyadi Jánosban védőt rendeltél hitünknek és hazánknek, hogy az igazságos Mátyás alatt erősebb lüktetést engedtel itt a szellemi, a művészi életnek; hogy rendeltél Boeckaiakat, Rákóczyakat, Bethleneket örüül a szent szabadságnak, a hitnek, s a tudománynak; szellemi óriásokat, kik jogot és becsülést szereztek zengzetes magyar nyelvünknek itt bent, úgy mint messze a haza határain tul. Áldott legyen a legnagyobb magyarnak emlékezete s áldottak a lángelkű bazafi porai, melyek csak nem régibe tértek vissza az édes hazai földbe pihenni. Áldott legyen emlékezete annak, kit a haza bölcsének neveztek; de szálljon minden jök áldása s tisztelete arra, kit ma méltán neveznek a legalkotmányosabb uralkodónak. Éljen a király!

Kedves tanuló ifjak! Kell-e mondanom, kell-e részleteznem, hogy minő magasztos, szent ünnepre készül édes hazánk, nemzetünk!? A földmivesnek ekéje, az iparosnak a szerzősámja, az írónak tolla, a művésznek vésője és ecsetje azért fáradoznak, sürögnek, hogy bemutatassák a viszontagságos ezer év munkáját, fejlődését; hogy igazolják életképességünket, elvitázhatatlan jogunkat az újabb ezredévhez. Téged nevezlek, nemes ifjuság s méltán, az élet virágának, a nemzet reményének, melyé a jövő; téged illet a szent örökség, melyet ezer év nehéz küzdelme szerzett és tartott meg; de a jögon kívül tied a magasztos, a szent kötelesség is, hogy e honfiui könnyel és vérrel áztatott földet műveld, megtartsad, megvédelmezzed a késő unokáknak.

Jaj és százsoroson jaj lenne a nemzet sorsa, ha ifjusága azt hinné, hogy a honfoglalás immár véget ért, hogy teljesen mienk e föld, melyet most már parlagon hevertethünk vagy henység párnájául használhatunk; jaj, óh jaj lenne, ha a magyar ifjuról ismét úgy kellene keservében nyilatkozni a költőnek:

„Lesz-e gyümölcs a fán,
Melynek nincs virága!?“

El! el! ti komoly gondolatok! Én bizom hazám ifjuságában, hogy megállja helyét akár a békében, akár a vészben és viharban.

Egy bőkezű Maecenásnak jóvoltából lelkes kis csapat járt nem régiben a messze keleten; elhagyta kényelmes otthonát s hónapokig barangolt sokszor ismeretlen, veszélyes tájakon, megküzdött a kedvezőtlen természeti viszonyokkal, csak hogy megtalálja a szent földet, hol a szájról-szájra járó ének szerint Hunor és Magyar egykor szarvast üztenek, honnan megindult a kettős népáradat, melyet felfogott végre a Kárpátok öle. Miért palástolnám, hogy hazafias benső érdeklődéssel lestem minden hirt, mely a vállalkozó karavántól, az ős hazából szállt felénk.

És a míg büszkeséggel merengtem a dicső mult nagy emlékein, lassanként, hovatovább mind erősebben ékelte be magát örömem, büszkeségem közé a hazafi-fájdalom. Hát csak Nagy-Magyar porladozó, elsimuló romjai, csak a Kuma szöke habjai tudnak valami sejtelmest suttozni dicső ősokról, fáradoalmas harcziátékokról, szarvasüzésről! és nincs, hát nincs élő lény itt sem, mely édes hazai nyelven üdvözölte a hozzá érkező zarándokokat, vagy barátságos ölekezés közben nyíltan, büszkén vallaná magát rokonunknak. Igaz tehát, fájdalom! ismét megerősítést nyert a költő szózata:

„A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely,
Áldjon vagy verjen sors keze,
Itt élned, halnod kell!”

Értsd meg ezt, óh véd mélyen szivedbe, hazám ifjusága; tanulj meg élni, hogy tudj — ha kell — a hazáért meghalni. Kevesen, nagyon kevesen vagyunk s bent és kint folyton öltögeti ránk nyelvét az irigység, a roszakarat. Összetartásra, edzett karokra, rugékony szellemre van szükségünk, hogy elhárítsuk a ránk jöhető csapásokat.

(Folytatása következik.)

Epigrammák.

1. Bizalom Istenben.

Hogyha csapás ér, s folyton sujt villámival a sors,
Istenben bizzál, csüggeteg emberi lény!
Ő, ki a mindenséget kormányozza szavával,
Mint jóságos Atyád, minden esetre segít.

2. Zrínyi, a költő.

Rettegetes volt a harc riadalmi közt a töröknek . . .
Békében lantot, kardot a harczba' ragadt.
Selkét honszerelem s vallásosság melegíté . . .
Hírneve nem vész el, míg csak egy ember is él.

3. A fősvény.

Kincseit elrejtven, féltékenyen őrzi a fősvény,
Kunyhójába' diderg jó maga tél idején;
Arczának sápadt gödrein meglátszik az éhség,
Tagjai reszketnek, mint libegő falevél.
Bár élhetne dusan, rútul sajnálja a pénzét:
Ládáján éhen halt el a dőre fukar.

4. Hazaszeretet.

Honszeretet nélkül lelked nem egyéb sivatagnál:
A haza oltárán nem terem áldozatot.

5. A földolog.

Töltsd be helyed, melyet sorsod kiszabott vala néked
S mindent megtettél, a mit a hon követel.

Egy lucullusi vendégség.

Irtá: KÁRPÁTI KELEMEN.

(3. folytatás.)

Sült állapotban a szárnyasok majd minden faja képviselve van az asztalon. A vendégek mohó étvágygal falatoznak. A karzaton vidám zene hirdeti a Bacchus-ünnepek magasztosságát. A félszázados borral telt amphorák körül serényen forgolódnak a cselédek, szaporán töltögetik a vendégek serlegeit, kik az ibolyakoszorukat a Bacchusnak szentelt örökzölddel cserélik fel.

Sűrűn hangzanak az éljeneinknek megfelelő, bene-tibi köszöntések, vidám kaczagás kíséri a talpraesett élceket, miközben Lucullus felemelkedik és vendégei felé fordulva így szól:

«Cicero két capuai gladiátorral ajándékozott meg, ha óhajjtátok, most bemutathatom őket.» Az inditványt tetszéssel fogadták. Néhány perc múlva belépett a két félmeztelen alak. Olajjal bekent testöket számtalan sebhely fedi. Érezsisak szorítja fejöket, arczaikat át nem látszó szövet takarja. Hogy a küzdő térről ne menekülhessenek, derekaiknál fogva egymáshoz vannak lánczolva, így vivnak a nélkül, hogy egymást láthatnák. Karjaik és lábszáraik szíjjakba vannak pólyázva, markukban rövid kardot forgatnak, a melylyel testöket kölcsönösen összemarcangolják.

Vakon üldözik és sokszor kijátszák egymást, kardjaik legtöbbször csak a levegőt szelik, közben azonban érzékeny csapást mérnek egymásra. Foglalkozásukhoz illő elszántsággal türik a fájdalmat hozó szurást, miközben testöket egészen elborítja a kiontott vér, a bőr és hus darabokban lóg le róluk, amin aztán oly jóizületet nevetnek a nemes vendégek, kik egész élvezettel nézik a vakbajnokok vadjátékát,

Handwritten signatures and notes:
 - Top left: *Előzetes Johanna*
 - Top middle: *Munka Hunor és Magyar*
 - Top right: *Orbán Gábor*
 - Middle left: *Pray*
 - Middle right: *Elisabeth*
 - Bottom left: *Arxosztroherceg*
 - Bottom right: *László*
 - Far right: *Stoltz*

igazi gyönyörrel hallgatják fájdalmas sóhajaikat és egykedvűen mutatják a vércseppeket, melyek a szerencsétlenekről a ruháikra esett. A küzdelem véget ért, a bajnokok távoznak és a vendégek esznek tovább.

A lámpák elé helyezett ernyők rózsaszínű fénybe borítják be a termet és falai egyre visszhangozzák a flóták és kürtök hangjait.

A vendégkoszoru a legjobb hangulatban heverész a kényelmes pamlagokon: szellemes élczek, vidám adomák élénk hahotát keltenek, miközben feltalálják a media-mensat, a második fogást, mely az étlap szerint vadgalambszívvel, flamingónyelvel, fűrjvelővel, csigákkal és tengeri rákokkal körített tyukpástétomból áll.

Trombitataktusra darabolja fel az ügyes szakács a művészién összeállított pástétomot, és szétosztja a vendégek között. Majd tengeri hal vérebe áztatott rózsalevel-saláta kíséretében óriási tok kerül az asztalra, mely évszázadokon keresztül csak egyszer szokott beletévedni a halászkok hálójába. Felszelt tagjai után mohó kezekkel nyulnak az étkezők, és míg nem győznek kifejezést adni a háziur genialitása felett, ki oly kitűnő furfanggal és oly nagy áldozatok árán szerezte meg számukra a halhatatlan emlékeztető élvezetet, azalatt a buzgó szolgasereg szorgalmasan töltögeti tele serlegeiket. A kitűnő falernusi rendkívül emeli a derűtséget, vidám hahoták és kedélyes anekdoták között nagyon bizalmas jelleget ölt a társaság. Glabio koszoruját csak halfüle tartja, Cotta szerviettején tarka színvegyületekben pompáznak a mártásfoltok és vörös bor nyomai, Catullus majd szomszédjával, majd a felszolgáló cseléddel ölelkezik. Manilius lábait az asztalon pihenteti, Gabinius fénylő arcán az izzadság gyöngyei ragyognak, szóval az egész társaságot kivetkőztette régi bőréből az öreg falernusi.

Tréfa és látványosság után vágyik a vendégsereg, és a figyelmes házigazda udvariassága nem ismer halogatást.

Kevés vártatva megnyílik a függöny és 9 andaluziai táncosnő lép a terembe, könnyedén öltözve, hosszan leomló hajfürtökkel. Közöttük a piczi lábú Tertia, a kökényszemű Lycisca, kik a ezimbalom hangjai mellett rendkívüli ügyességgel lejtik tánczaikat. Kitarva ékszerektől csilloggó karjaikat, ingerlő mozdulatok között közelednek a vendégek felé, kik hasztalanul nyújtják feléjük kezeiket, mert a ballerínák könnyű ugrással lebellennek tovább. Lábujjhegyre állván, szép ivalakban hajolnak a földre és alig csókolták kicsi lábaikat, már ellenkező irányban hajlik ruganyos derékuk a vendégsereg nem csekély bámulatára. Tertia,

kit ügyessége társnői felett ép úgy kitüntetett, mint plasztikus termete, gyöngy fogsora és tüllel telt szemei, legelőbbször foglal helyet a mámoros Cotta oldalán. Példáját nyomban követik társnői.

A meritőedény szakadatlanul dolgozik, az erős bor tüze egyre jobban hevíti a mindkét nemű társaságot, mely talán sohasem ülte meg ily fényesen a híres bacchanaliákat.

A terem eddigi világosságát azurfény váltja fel. A hölgyek gyűrűi, karperecei gyenge ködben tündöklő csillagokhoz hasonlítanak; a zene hangjai megrendítik a falakat: a terem felső nyílásából rózsaszapor hull a mulatókra, kik tiszta szerviettet dugdosnak öveikbe és erősen készülődnek a caput coenae-hez, az ebéd főreszéhez.

A zöld vadász-jelmezbe öltözött udvarmester, aranypálczával kezében, harsány hangon jelenti a harmadik fogást. Alig végzi mondókáját, szétnyílik a függöny és betoppan a négy szerecseny, vállakon egy nagy tállal, rajta egy hatalmas agyarakkal megáldott vaddisznóval, melynek elejtése két ember életébe került. Mindenki kíváncsian emelkedik fel helyéről és dicséretekkel adózik a szakács magas művészetének, ki igazi hűséggel örökíté meg azon pillanatot, melyben a halálhozó dárdától talált vadkan összerogyik. A dárda még most is oldalában van, sebéből ömlik a méz és vörösbor keverékéből utánzótt vér. A vérel befecskendezett zöld levelek halálos ágyát, az erdő pázsitját juttatják eszünkbe. Agyarai drága elefántesont-faragványok, szemei helyén biborcsigák ragyognak a lámpák azur fényében.

A szakács, ura intésére azonnal hozzá fog munkájához. Végig hasítja éles késével a vad testét, melyből belek gyanánt rendkívül hosszú kolbászt huz elő. A kilencz téstából készült és meglepő hasonlatossággal utánzótt malacgot, melyek az öreg vad körül voltak csoportosítva, elosztja ünnepi ajándékkul a vendégek között, mivel mindegyik gyomra tele volt a legkülönbébb meglepetésekkel, tréfás tárgyakkal, eleven madarakkal és egerekkel, nemkülönben értékes ajándékokkal.

Köszönetek és kacaj közt vizsgálják a vendégek az ajándékokat, a szolgák pedig szorgalmasan rakják eléjük a tengerinyulsültet és a mézeskenyérre fektetett mokus-szeletet.

Falatozás közben vidám esevegés üti meg füleiket a terem egyik szöglete felől, honnan két tízéves szyruzlánya közeledik feléjük. Kéthegeyü töreiket ügyesen döfik a padlózatba oly távolságra egymástól, hogy alig fér el köztük egy megtermett tenyér. Csakhamar fejtetöre

állnak, majd meg kezeikre támaszkodva járják a tánczot az éles török között, óvatosan kerülvén minden félrebillenést, mely megsebesítésöket, esetleg halálukat okozhatná.

A nézők, kik feszült figyelemmel kísérték az új látványosságot, fogadásra ösztönzik egymást, nagy összegeket tesznek a sértetlenül maradó bűvész-lánya fejére, miközben folyton vadabb lesz a vesélyes táncz.

A lányok halvány arcát vérvörösre festi a fejükbe tuduló vér, fejük teteje már-már érinti a gyilkos tör hegylét, de piczi kezeik ügyessége egyre daczol a biztos halállal.

Az ittas vendégek megfélekedve az evésről, kéjelgő pillantásokkal kísérik az kegyetlen játékot.

Hirtelen fájdalmas sikoltást hallanak és az idősebb lányka halálsápadt arcczal vonaglik a földön, a szívéen kerszetül furódott gyilkos vas elrabolta ifju életét. Két izmos szolga ragadja meg az örült kéj e szerencsétlen áldozatát és durva egykedvűséggel vonszolja a halastó felé, hol a halak gyomrában találták sirjukat a szét-maremgangolt hulla aprólékai.

Győztes társnője legkevesébbé sem indul meg e szomorú jeleneten, gyorsan lábra áll és mosolyogva fogadja urától diadala jutalmát: a győzelmi pálmát és az aranyakkal telt ezüst-serleget.

Ölébe szoritva a kapott ajándékokat, távozik a kis amazon. Távozása után a terem nyílásából ezüstszemcséből rögtönzött sűrű hópilehek hullanak alá, és körülrepedesik a gerendákról lassan ereszkedő, nyalánságokkal és drága illatszerekkel megrakott aranyos kosarakat.

(Folytatása következik.)

IRODALOM.

Ifjusági Közlöny, a sárospataki irodalmi önképző-társulat folyóirata XII. évfolyamának első száma, *Putnoky Pál* szerkesztésében szeptember 1-én megjelent. Tartalma: Szerkesztői előszó. Buzdító szavak az ifjusághoz, Hortitól. Magyar költők ifj. Zsoldos Benőtől. Meguntam már . . . (költ.) László Andortól. Egy pillantás (tárca) Halasi Viktortól. Vázlatok a multból, Ali Bentől. Egy virághoz (Moore T. költeménye) ford. Pál Ernő. Protestantizmus és politika Putnoky Páltól. Vegyes közlemények. A lap ára egész évre 4 korona s megjelenik minden hó 1-én és 15-én nyolcz oldalon.

Gyorsírástati Hírlap, szerkeszti Rosenthal Mór, legutóbbi száma: Legyünk ösztintek, Hány gyorsírástati rendszer és lap van jelenleg Magyarországon? Hazai hírek, Külföldi hírek, A bécsi ötödik gyorsíró-gyülekezet címek alatt közöl cikkekét. Előfizetési ára egész évre 1 frt 8 kr., megjelenik minden hó 1. és 3. vasárnapján. Kiadóhivatal: VI., Andrassy-ut 1. sz. I. em.

FEJTÖRŐ.

1. Számtani kérdés:

Hány ló van a király számára megrendelve, kérdezte valaki az udvari szállásmestertől, mire ez tréfálva eképp válaszol: A megrendelt lovak felével kevesebb egy fél lóval maga a király utazik, a maradék felével, kevesebb egy fél lóval az államtitkár, a maradék felével és egy fél lóval a királyi hadsegéd, a maradék felével és egy fél lóval magam követem a királyt és végre a még megmaradt egy lovat az elő-lovas veszi igénybe. Hány volt a megrendelt ló és mennyi volt egy-egynek rendelkezésére bocsátva.

2. Földrajzi kérdés:

Melyik az a kereskedőváros Skóciában, mely a Lanark grófságban Clyde mellett fekszik, 566 ezer lakosa, kath. érseksége, protestáns püspöksége, egyeteme (1450 óta) van a Hunter-muzeummal, fűvészkert, csillagda, gőzhajók tekintetében kiváló piacza van; gyapot-, selyem-, postó-árak s szőnyegkészítése híres.

3. Történelmi kérdés:

Ki volt az 1514-iki pórlázadás vezére? Mikor született? Mikor és hol tűnt fel először, mit kapott ezért a királytól? ki tette őt a kereszties-hadak vezérévé?

4. Természetrizai kérdés.

Melyik az az ásvány, melynek képlete $3CaO, Al_2O_3, 3SiO_2$ s mely szabályos kristályokban vagy kisebb-nagyobb szemekben fordul elő. Sok faja közül néhányat ékkönek is használnak.

5. Latinul tudó olvasóink számára talánydistichon:

Bestiola est velox, properat per prata volatu,
Si caput addideris, nobilitate caret.

6. KÉP-TALÁNY.

Közl: Csiszár József.

Megfejtési határidő: szeptember 22. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 35-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számtani kérdés: A kikölesönzött összeg 10,000 frt. — Földrajzi kérdés: A galla néptörzs. — Történelmi kérdés: Az első szőnyi békét 1627-ben szept. 27-én kötötték II. Ferdinánd magyar király, a török és Bethlen Gábor, a Komárom és Szőny közötti Forró szigeten; a másodikat pedig 1642. márcz.

19-én, mely az előbbi 20 évre hosszabbította meg. — **Természettudományi kérdés:** Töcs (himantopus). — **Vegyertani kérdés:** Indol. Vegyjegye C₈H₇N. — **Kép-talány:**

A világ egy kopott szekér,
Haladna, de nem messze ér. Arany J.

Helyesen megfejtették: Spitzer Zoltán, Jerzsabek István, Csizsár József, Lindauer Ferencz, Kaiser Lázár, Hodács Ágoston, Kugel Dávid, Raab Antal, Burger László, Kovács János, Jaszenovics István, Horváth Kálmán, Bánfi József, Wagner József, Kovács Gyula, Borbély Zoltán.

A jutalmat, 1 darab szépirodalmi könyvet Wagner József nyerte el, lakik: Budapest, Horváth-utca 23., kinek a kiadóhivatal a könyvet elküldi.

VEGYESEK.

Mit kíván az illem? Lapunk egy olvasója azon kérdést veti föl, hogy miképpen kell megismerkednünk egy hozzánk érkezett új osztálytársal? Az a kérdés, hogy az újonjott mutassa-e be magát mindenkinek, vagy, hogy az igazi magyar vendégszeretet diktatuma szerint a régieknek kell-e megismerkedni az új osztálytársal, a mi könnyebb is, mint az, hogy ő forduljon mindegyikhez ismeretséget kötni, a mi fáradságosabb. Fölvívjuk lapunk olvasóit, hogy véleményüket e tekintetben közöljék velünk, hogy a kérdés fölött a többség felfogása szerint döntsünk.

Besztercei tornaképek. Anner József, beszttercebányai fényképész a beszttercei tornaversenyéről öt felvételt eszközölt, melyeket lapunk egymásutánban fog közölni. A rendkívül szépen sikerült nagy képek ára darabonként 1 frt. E képek valóban nemcsak díszei lesznek a deákszobának, hanem az önképzőkörök, ifjúsági könyvtárak helyiségeit is méltón díszítik. A középiskolák részére való besztterzésre e képeket melegen ajánljuk. Megrendeléseket elfogad lapunk kiadóhivatala is.

A sepsi-szentgyörgyi ev. ref. Székely-Mikó-kollegium önképzőköre Csűsz János tanár ur vezetése mellett f. hó 7-én alakult meg a következőképpen: Elnök: Bajkó Zsigmond VIII. o. t. Titkár: Bukovszky Géza VIII. o. t. Jegyző: Czirmay Zoltán VIII. o. t. I. könyvtárnok: Kiss Albert VIII. o. t. II. könyvtárnok: Szabó András VII. o. t. Pénztárnok: Schmidt Ede VII. o. t.

A dévai áll. főreáliskola Salamon Ferencz-önképzőköre f. hó 7-én tartotta meg alakuló gyűlését. Szavazás utján a következő tisztségek töltettek be: Ifjúsági elnök: Pakots József VIII. o. t. Alelnök: Gerey Lajos VIII. o. t. Titkár: Fischer Ferencz VIII. o. t. Jegyző: Brázovay Kálmán VII. o. t. Pénztárnok: Eperjesy István VII. o. t. Könyvtárnok:

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

Mattiasich Sándor VII. o. t. Segédkönyvtárnok: Leitner Ervin VII. o. t.

A h.-m.-vásárhelyi ev. ref. főgymnásium kebelében fennálló «Petöfi Önképzőkör» folyó hó 10-ikén tartotta alakuló gyűlését, még pedig a következő eredménnyel:

Futó Mihály igazgató, felügyelő tanár ur buzdító, nemes munkára serkentő beszéde után megválasztottak a tisztviselők. Elnök lett: Kun Béla VIII., titkár: Thaly István VIII., jegyző: Baktay János VIII. és Samu János VII., pénztárnok: Kovács Alajos VIII. és könyvtárnok: Engländer Lajos VIII. oszt. tan.

Körüknel van fölülbíró, a tagok mulasztását ellenőrző s igazoló, továbbá könyvtár- és pénztár-vizsgáló bizottság.

Rendes tagok a VIII. és VII-ik osztály tanulói. Hallgató tagok az V. és VI-ik osztályu tanulók lehetnek.

A rendes tagok létszáma 42, a hallgató tagoké 43; a körnek tehát összesen 85 tagja van.

Lapunk terjesztését olvasóink és előfizetőink szives figyelmébe és pártfogásába ajánljuk. Gyűjtőivekkel szivesen szolgál a kiadóhivatal. (VI. Aradi-utca 8. sz.)

.....

Szerkesztői üzenetek.

Bakay L. H.-M.-Vásárhely. Mivel nincs mindenki azon helyzetben, hogy azt a lapot járassa, nekünk kötelességünk a mi olvasóinkkal is megismertetni a jó dolgokat. Ha maga abból küld nekünk, higgye el, nagyon szivesen közöljük, még a képeket is megcsináltatjuk. A lapot ne küldje el, mi is megszerezük. **Stein Mór.** Békés. Dolgozatait majd lassankint közölni fogjuk, de azt ne kívánja, hogy azonnal. **Ereki K.** Székhely. Biztosat még nem tudunk mi sem, csak úgy másoktól halljuk, hogy Bpsten májusban befejezik az előadásokat, sőt olyant is hallottunk, hogy így lenne ez a vidéken is, — de, de nem biztos. **Tenner Marcz.** Szeged. Forduljon Wodianer F. könyvkereskedéséhez (Andrássy-ut 21.), ott megmondják. **Kugel D.** Arad. Kérdés alakjában, fölvetjük olvasóinknak. **Schober B.** Megjegyzését közölni fogjuk. **Leopold L.** Baja. A kép nagyon szép, kár, hogy czeruzával van rajzolva, így a megcsináltatás nehezen megy. Ha lehet, közöljük. **H. M.** Bpest. A lap elküldésére vonatkozólag intézkedtünk, a mi a másik kívánságát illeti, sajnálatunkra, már elkészt. **Caesar.** Besorozzuk. **Csizsár J.** Bpest. Pénteken d. u. 5—6 között jelentkezék szerkesztőségünkben. **Rosenheim S.** Sopron. Kívánsága szerint fogunk eljárni. **Zemanek V.** Nincs igaza, látszik, hogy a lapot nem olvassa figyelemmel. **Kovács J.** Szabadka. Nem oly sürgős, rá fog kerülni a sor. **Berényi J.** igazgató ur, Zilah. Köszönjük, felhasználjuk. **Kovács Gy.** Eger. Gyűjtőívet küldünk. — *Több levélre jövő számunkban felelünk.*

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fel évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL

főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK

felvetetnek és jutányosan számítatnak.

LENGYEL SÁNDOR,

felső keresk. iskolai igazgató.

Lengyel Sándor 1845. márczius 17-én született Vácson. A gimnázium alsó osztályait Vácson és Tatában, felső osztályait Kecskeméten és Bpsten végezte. 1865-ben a nagykarolyi gimnáziumban, 1868—73-ig a kecskeméti főgimnáziumban a matematika és fizika tanára volt. 1872-ben Budára, a főváros polgári iskolájához választott meg tanárnak, s mint ilyen a népszerűtlen polgári fiú-iskolát, melynek már egy év elteltével, kiváló működésének jutalmául igazgatója lett, Csengery Antal utmutatása és vágyai szerint szervezte és rendezte be. Az iskolának nemcsak kitűnő vezetése, hanem felolvasás, hirdetések és hírlapi cikkek útján rövid idő alatt oly népszerűséget szerzett, hogy azt a társadalom minden osztályából szivesen kezdték fölkeresni.

A polg. isk. orsz. tanár-egyesületnek megalakulása-kor alelnöke, egy év mulva pedig elnöke lett. Polgártársai bizalma és szeretete 1882-ben a fővárosi törvényhatósági bizottságba, melynek maig tagja, képviselőül választotta. Az ő kezdeményezésére határozta el a főváros közgyűlése a kereskedelmi iskolák felállítását, mely intézmény mai napig nemcsak népszerű, hanem virágzó is.

E napokban történt a székes főváros mind a három kereskedelmi iskolájának a polgári iskoláktól való tényleges szétválása, mely iskoláknak ezentul felső keresk. iskola a czimük s melyek közül a VI. ker. legnépesebb iskola élére állította a székes fővárosi tanács Lengyel Sándor igazgatót, a ki nemcsak mint igazgató és tanár vált be, hanem szervezőképességével a magasabb tanügyi körökben is föltűnt. A keresk. iskolai tanári kongresszusokon mint alelnök szerepelt s az első kongresszus állandó bizottságának elnöke volt.

Eme nagy tevékenysége mellett ráért a tanügyi irodalom terén is munkálkodni, a miről számos, a napi- és szaklapokban irt cikkei tanuskodnak, melyek főleg szervezeti kérdésekkel foglalkoznak. Irt mennyiségtani tankönyveket az elemi, polgári és kereskedelmi iskolák számára.

Most, férfikora delén, oly állásba jutott, hol összes ismereteit és tapasztalatait a kereskedelmi szakoktatás javára, a kereskedelem megmagyarosítására érvényre emelheti.

E reményben örömmel üdvözöljük őt jelenlegi fontos és díszes állásában.

R. K.

